

SECURITY CULTURE AND ITS IMPORTANCE FOR HUMANITY

Saidkhodjaeva Nafisa Saidolimovna,

Tashkent Institute of Irrigation and Agricultural Mechanization Engineers, Associate

Professor of "Life Safety", n.saidkhodjaeva@tiame.uz. Tel: +998909960974

Annotation

The article defines the concept of security culture. The role of security culture in human society, its three levels and many components are discussed. The main criteria of safety culture for any security object are specified. The main ways and means of promoting and disseminating a culture of security in the country are outlined. In the concluding part, it is necessary to change the consciousness and culture of society by teaching the course "Safety of Life" to solve new pressing problems and challenges of the country in a market economy.

Аннотация

В статье дается определение понятия культуры безопасности. Здесь речь идёт о роли культуры безопасности в человеческом обществе, о трех ее уровнях, о многих ее составляющих. Для любого объекта безопасности указаны основные критерии культуры безопасности. Указаны основные способы и средства пропаганды и распространения культуры безопасности среди населения страны. В заключительной части указано о необходимости изменения сознания и культуры общества путем преподавания курса "Безопасность жизнедеятельности" для решения новых актуальных проблем и задач нашей

страны в условиях рыночной экономики.

Abstraks

The article defines the concept of security culture. Here we are talking about the role of security culture in human society, its three levels, and its many components. For any security object, the main criteria of the security culture are specified. The main ways and means of promoting and spreading the culture of security among the population of the country are indicated. In the final part, it is indicated that it is necessary to change the consciousness and culture of society by teaching the course "life Safety" to solve new urgent problems and tasks of our country in a market economy.

Kirish. Xavfsizlik madaniyatining inson jamiyatidagi o`rni. Xavfsizlik madaniyati - bu inson hayotini himoya qilish darajasini tavsiflovchi, xavfli sharoit va omillarning paydo bo'lishini kamaytiradigan vositalar, tizimlar, g'oyalar, me'yorlar, an'analar, shuningdek xatti-harakatlar va o'zaro munosabatlar sifatining holatidir. Shu bilan birga, xavfsizlik madaniyati insonning, jamiyatning, davlatning va umuman insoniyatning xavfsiz rivojlanishi uchun asos bo'lgan hayotning turli xil moddiy va ma'naviy modellari to'plamidir.

Shunga ko'ra, biz **uchta daraja** haqida gapirishimiz mumkin. **Meta-darajada** biz insoniyat, tamaddun (sivilizatsiya), qit'a xavfsizligi madaniyati haqida gaplashamiz, **makro daraja** jamiyat, davlat, mintaq xavfsizligi madaniyati bilan bog'liq, **mikro darajada** odam, oila va kichik ijtimoiy guruh uchun xavfsizlik madaniyatini rivojlantirish vazifalari hal qilinadi.

Barcha holatlarda xavfsizlik madaniyati odamlarning e'tiqodi va xatti-harakatlaridan iborat bo'lib, har bir mamlakatda muayyan tarixiy, ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy sharoitlarga qarab rivojlanadi va qadriyatlar, dunyoqarashlar, urf-odatlar, xatti-harakatlar va turmush tarzining birikmasi (kombinatsiyasi) dan iboratdir [1].

Ko'zlangan maqsad va echiladigan vazifalar. Xavfsizlik madaniyatining ko'plab tarkibiy qismlari mavjud:

- sog'lom turmush tarzi;
- ishlab chiqarish va mehnat faoliyati xavfsizligi madaniyati;
- odatdagi va ayniqsa xavfli va ekstremal holatlarda xavfsiz va sog'lom hayot, dam olish va o'zaro aloqalar madaniyati;
- texnosferadagi muhandislik ob'ektlarini kuzatish, loyihalash, rekonstruksiya qilishda xavfsiz hayot qoidalari va me'yorlariga rioya qilishda namoyon bo'ladigan muhandislik faoliyati madaniyati;
- huquqiy madaniyat - axloqiy tamoyillar va ijtimoiy zaruriyatni ifoda etuvchi huquqiy me'yorlar, rivojlangan huquqiy ong va qonunga bo'ysunish, ijtimoiy sheriklik, millatlararo totuvlik, fuqarolar tinchligi;

-axborot va psixologik madaniyat;

-ekologik madaniyat – tabiatga avaylab, g'amxo'rlik bilan qarash;

-aholini xavfsiz xulq-atvorga o'rgatish bo'yicha pedagogik madaniyat va boshqalar.

Xavfsizlik haqida qayg'urish inson va uning har qanday jamoalari uchun oiladan tortib to davlatgacha bo'lgan abadiy muammo. Xavfsizlikka bo'lgan ehtiyojni insoniyatning butun tarixi davomida kuzatish mumkin. Biroq, uning mazmuni davrdan davrga o'zgarib bordi. Mutaxassislarning fikricha, tarixiy jihatdan uning birinchi shakli omon qolish edi. O'rta asrlarda dinning ustunligi unga najot shaklini berdi, unga Xudo bilan qo'shilish orqali erishildi. Zamonaviy davrda ilm-fan va texnologiyaning g'alabasi hayotning barcha sohalarini, birinchi navbatda, jamiyatni, so'ngra shaxsni oqilona tartibga solish sifatida xavfsizlikni e'tirof etish(tasdiqlash)ga olib keldi [2].

Xavfsiz xatti-harakatlar sog'lom fikr darajasida va tashqi ta'sirlarga bevosita reaksiya sifatida tashkil etilishi mumkin. Biroq, hozirgi paytda xavfsizlik instituti insonning asosiy huquqlarini amalga oshirishni, ya'ni insonning obro'si va qadriyatini e'tirof etishni, erkaklar va ayollarning tengligini, katta va kichik millatlarning huquqlari tengligini, ijtimoiy taraqqiyotni va kengroq erkinlikda yashash sharoitlarini yaxshilashni nazarda tutadi. Madaniyat, shuningdek, insoniyat to'g'risidagi jami bilimlarni, odamlarning asrlar va ming yillar davomida ishlab chiqqan bir-biri bilan va tabiat bilan o'zaro munosabatlar qoidalarini (din, urf-odatlar,

axloq, qonun va hk) o'z ichiga olgan. U maxsus bilimlarga asoslangan holda yanada samaraliroq bo'ladi.

Har qanday xavfsizlik obyekti uchun xavfsizlik madaniyatining asosiy mezonlari: tirik qolish, o'ziga xoslik, farovonlik, suverenitet, o'z maqomi (boshqalar orasida munosib mavqe)ga ega bo'lish, o'zini o'zi boshqarish.

Mamlakatda omma o'rtasida xavfsizlik madaniyatini targ'ib qilish va tarqatish o'rta va oliy maktablarda maxsus fanlar - hayot faoliyati xavfsizligi asoslari (HFXA) va hayot faoliyati xavfsizligi (HFX) fanlarini o'qitish orqali amalga oshiriladi.

Xulosa va tavsiyalar. Mamlakatimizning ijtimoiy va madaniy muammolarini hal qilish uchun HFX kursining ahamiyati.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida mamlakatimizning yangi dolzarb muammolari va vazifalarini hal qilish uchun HFX kursini o'qitish orqali jamiyat ongi va madaniyatini o'zgartirish zarur. Gap avvalgi kollektivistik madaniyatni chiqarib tashlash va boyish maqsadlariga erishishda individualizm, raqobat va omnivorlik (barcha narsadan tap tortmasdan qabul qilish) kabi bozor mafkurasi bilan almashtirish sharoitida insonni yashashi va xavfsizligi madaniyatini shakllantirish haqida bormoqda [3].

Ta'lim tizimi faqatgina HFX kursini teng huquqli va tizimni shakllantiruvchi predmet sifatida qabul qilish orqaligina, yanada xavfsiz, demokratik va madaniy jamiyat yaratish mexanizmining faol qismiga aylanishi mumkin. Aynan HFX kursidagi darslarda yosh fuqaroning ongi

qonun, axloq va axloq meyorlari bilan chambarchas bog'liq xavfsizlik madaniyati mafkurasiga asoslangan xoldagi mamlakatimiz rivojlanishining hayotiy, ijobiy va konstruktiv kontsepsiyasi sifatida shakllanadi.

HFX kursi ijtimoiy tadqiqotlar qayd etganidek, ta'lim va tarbiya tizimini zamonaviy jamiyat va mamlakat taraqqiyotining dolzarb ehtiyojlarini qondirish yo'nalishiga aylantirishning muhim quroli va vositasidir.

Foydalanilgan manbalar:

1. Расулев А.Х. Саидходжаева Н.С. Важность культуры безопасности для современного мира. "Проблемы повышения эффективности работы современного производства и энергоресурсосбережения" Международная научно-практическая конференция. 3-4 октябрь 2018 года, Андижан. 30 стр.
2. Расулев А.Х. Саидходжаева Н.С. Культура безопасности - важный аргумент для современного стиля жизни населения планеты. "Қишлоқ ва сув хўжалигининг замонавий муаммолари" мавзусидаги анъанавий XVII- ёш олимлар, магистрантлар ва иқтидорли талабаларнинг илмий-амалий анжуман мақолалар тўплами. 2018 йил 12-13 апрель. II қисм 498 бет.
3. Saidho'jaeva N.S. Hayot faoliyati xavfsizligining zamonaviy muammolari. "Qishloq va suv xo'jaligining zamonaviy muammolari" mavzusidagi iqtidorli talabalar, magistrantlar va yosh olimlarning IX-Respublika ilmiy amaliy anjumani to'plami. Toshkent. 2010 yil 20-21 may. 263-265 betlar.